

POTOZKY LÁSZLÓ

Nászajándék

Nehezen húztak a lovak a kaptatón. Az október végi reggel fagya hiába dermesztette meg a sarat, a haladás szinte semmivel sem vált könnyebbé a hepehupákon. Olykor nagyobb kövekre fordultak a kerekek, nyikorogva megtorpantak egy pillanatra, mintha azt latolgatnák, érdemes-e tovább göcögni, és leszakítani a tengelyt, megrepesztetni pár faküllőt.

A bakon ülő férfi bajszát rágcsgálva iparkodott, érezte a gyepelő rándulásaiából, lovainak nincs ínyére a bizonytalan terep, és nemsokára egymás patáját fogják tapodni, ha nem pihenhetnek meg. Hátul két férfi gubbasztott a durva pokróccal letakart ülésen. Egyik görcsösen fogódzott, kucsmája egészen a szemébe csúszott már, de nem igazította meg, inkább az utat meg a szekér oldalát csapkodó bozótot figyelte. Társa higgadtan ült mellette, csak lábát meresztette meg olykor egyensúlyozásképpen. Elnyűtt kalapját hanyagul hátracsapva viselte, ujjai közt mogyorót szorongatott, annak héját próbálta megrepesztetni egy bicska pengéjével. Nyelve hegyét kidugva összpontosított, szájának íveléséből látszott, cifra káromkodások áradatát zúdítja a világra nap nap után. Most is fennhangon elszentségelte magát, amikor egy erősebb döccenésnél kicsúszott kezéből a mogyoró, és az utat kísérő bozótba pattant. Nadrágja zsebébe nyúlt, kocogott ott még néhány szem, de aztán úgy döntött, míg könnyebb útszakaszra nem érnek, kevésbé idegőrlő foglalatosságba kezd. Cigarettaát húzott elő mellényzsebéből, az ülés deszkájához ütögette a szűrőnél fogva, rágyújtott. Pár szippantás után levette kalapját, és a szekérderékba dobta. Hátrasimitotta deresedő, összekuszálódott tincseit, majd megbökte a bakon ülő társa vállát.

– Feri, az úristenedet! – kiáltotta.

– Mit akarsz, Dénes? – kérdezte a Feri nevezetű, de nem fordult meg, tovább cummogtatott, hógatott a lovaknak.

– Mikor állunk meg?

A szekér nagyot zötytyent. Nem érkezett felelet, csak valami visszafojtott acsarokodás hallatszott.

– Eltörött a tengely! – aggodalmaskodott a Dénes mellett ülő.

– Ne félj! – jött előlről a nyugtatás. – Ahogy egyenesebb helyre érünk, megállunk, megnézem, nem esett-e baja valamelyik patkójának.

Fenyők övezte, füves tisztáshoz értek. Feri pokrócot terített a lovakra, abrakolatott. Dénes egy fa tövében vizelt. Miután végzett, kioltotta cigarettáját a fa kérge, és társai felé indult.

– Az úgy nem jó – intett fejével a lovak felé.

- Mi nem jó? – kérdezte Feri.
- A pokrócok.
- Mi van velük?
- Izzadt lóra nem szabad tenni.
- Ha nem teszek, megfáznak.
- Akkor fáznak meg, ha betakarod őket. A pokróc alatt átmelegszenek, s nem párolog el róluk a veríték. Ha leveszed, és elindulsz velük, hívhatod is az állatorvost. Nem is! A mézáróst!

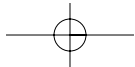
A harmadik, Mózsi, megszeppenve figyelte a másik kettő szóváltását. Vajon mi süil ki ebből? Dénesnek szokása kötekedni, az ökle is könnyen lendül. De szerencsére Feri nem ágaskodott. A lovakhoz lépett, lerántotta hátukról a pokrócot, leakasztotta az abrakostarisznyákat, aztán egyenként ellenőrizte a patkókat, közben pedig kerülte társai tekintetét. Nem lehetett eldönteni, azért takarta-e ki az állatokat, mert igazat adott Dénesnek, vagy pusztán a dulakodást szerette volna elkerülni.

Már legénykorában kiszámíthatatlan volt ez a Dénes. Korán elitta az eszét, felesége pár év együttlét után elhagyta, és egy szál lányukat is magával vitte. Mára a házában a négy falon kívül szinte semmi sincsen. Földjeit az utolsó röggig elkötyavetyélte, állatot nem tart. Abból él, amit a lánya juttat neki néhanapján. De őt is eljegyezték nemrég, hamarosan háztartás szakad a nyakába, gyermekek. Akkor vajon ki fog törődni korhely apjával?, aki jóformán már nem is ember, inkább két lábon járó szivacs, amely minden csepp szeszt magába szív. „De felette ne ítélkezzék senki! Ő is van olyan, mint más!” Minden falugyűlésen részt vesz, és addig erősködik, bizonygatja, míg rá nem hagyják az igazát. Az esztenára menesztett küldöttségbe is így került be. Addig kötötte az ebet a karóhoz, míg muszáj volt magukkal vigyék. Másnak húsz-harminc juha is van a pásztorokra bízva, de ő a saját kettője ügyében kell halaszthatatlanul intézkedjék.

Hamarosan elindultak, a pihent lovak érezhetően jobban húztak. Túl voltak már az út kétharmadán, a hátralevő szakaszon barátságosabb volt a terep. Feri lábában tartotta a gyeplőt, egy idő után felcsavarta az ostonra, és hátrafordult beszélgetni. Dénes ismét a mogyoróval bütykölt. Félrehajtotta maga mellett a pokrócot, bicskája nyelével megrepesztette a héjat, majd szájába vette, és úgy hámozta ki a belet. Valahogy el kellett foglalja magát, tegnap estétől egy kortyot sem ivott, és cigarettája sem maradt túl sok. Ha nem tesz valamit a kezével, társai még észreveszik, mennyire remeg.

Egy utolsó emelkedő vezetett fel a széles irtáson fekvő esztenához. Feri jobbnak látta a szekeret a meredek előtt, az út szélén hagyni, és kifogni a lovakat. Egyiket ő maga, a másikat Mózsi vezette. Így is megerőltető volt az utolsó néhány száz méter, milyen lett volna hát akkor, ha szerencsétlen állatok a szekeret is kell vonszolja? A menetet Dénes zárta. Duzzogott, mert hiába erősítette, hogy nem kell kényeztetni az igásokat, csak közéjük kell csapni egy kicsit, és máris troppban húzzák ki a szekeret.

- Akkor vegyétek fel őket a nyakatokba, ha ilyen nyálasak vagytok – piszkálódott.

Józanon, mikor szeszhiány berzengette az idegeit, még kötekedőbb volt. Jellemén az iszákosok pökhendisége uralkodott: halálosan komolyan hitte, hogy pótolhatatlan, megbecsült tagja a közösségnek, és az ő jóváhagyása nélkül egy szalmaszál sem volna szabad keresztbe tenni a faluban.

Az esztana közelében észrevették őket a pásztorkutyák, és csaholva elébük rohantak. Míg társai a rémült lovakat csitították, és igyekeztek elkergetni az ebeket, Dénes széles mozdulatokkal integetni kezdett az esztana felé.

– Hívjátok vissza a dögeiteket, az isten verje meg! – ordította.

Semmi nem történt, egyre vadabbul üvöltözött.

– Mit csináltok barmok?! Ezek a kurva...

A kutyák ugatásába alig hallható füttyszó szűrődött.

– Na végre, a balfaszok!

Szembejött velük az egyik pásztor. A kutyák, teljesen elfeledkezve a jövővegyekről, gazdájuk köré sündörödtek, nyüsztettek.

– Éhesek – magyarázta a pásztor.

– Mi az anyátokért nem adtok nekik enni? – ripakodott rá Dénes. – Kerül itt fenn bőven hulladék, miegymás.

– A lovakat a karám kerítéséhez kössék – mondta felelet helyett a pásztor.

Míg társai a lovakkal bajlódtak, Dénes a kunyhóba ment. Megállt a küszöbön, harakolt, s a döngölt padlóra köpött. Egy másik pásztor a kályhán kavargatott valamit. Először a földön virító köpésre esett a tekintete, csak azután nézett Dénesre, aki időközben a csupasz asztal mellett foglalt helyet, arcát dörzsölgette-gyűrögte, ásítózott.

– Így tanította a kedves édesanyja? – kérdezte a pásztor.

– Ne törődj, felissza a föld – fölényeskedett Dénes. – Hanem hallod-e, van-e valami itókád? Erőst szeles volt az út, befújt orromon-számon, egészen kiszáradtam.

A pásztor teli üveget emelt le a polcról.

– Csak csínján. Épp csak a nyelvét dugja bele. Aztán ebéd előtt még iszunk.

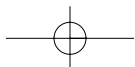
Dénes kirántotta a dugót, mohón belekortyolt az üvegbe. Ivás közben ádámcsutkája úgy ugrált, mintha ki akarna szakadni nyakából. Aztán még egyet húzott, majd visszadugaszolta az üveget.

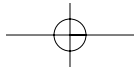
Kiment a kunyhóból. Feri és Mózsi a karám kerítésén könyököltek, a juhokat nézték, csendesesen diskuráltak. Dénes közeledtére elhallgattak.

– Fájın egy pálinkájuk van ezeknek, hej – mondta. Sas vijjogott a magasban a karám fölött. – Feni a csőrét a dög. Engem az se érdekel, ha az egészlet megtépázza, csak az én kettőmet hagyja békén.

Mózsi és Feri elfordultak. Beléptek a kunyhóba, és tanácskozásba fogtak a pásztorokkal. A nyáj ügyeit intézték, számadást végeztek. Dénes is követte őket, belebeszölt, minduntalan felhozta az ő két szép juhát, de csakhamar ráunt a beszédre, s a pálinka utóamatát forgatva a szájában inkább megjárta magát az esztana körül.

Délre tokányt ettek, azután kiültek a szabad ég alá elnyomtatni az ebédet. Dénes cigarettázott, egy-egy szállal megkínálta a pásztorokat is. Ennek fejében sza-

porán csókolgatta a pálinkásüveget, egyre jobban megeredt a nyelve. Belefogott egy történetbe, amely állítólag még legénykorában esett meg vele.

– Hazafelé utaztam a vonaton, már nem emlékszem, melyik vásárból. Nem táltam üres fülkét, ezért betértem egybe, két férfi mellé. Az egyikkel nagy ritkán váltottunk egy-egy szót, de a másik csak hallgatott, kalapja az arcán, mintha aludna. Egész úton meg sem moccant, pedig én is jöttem vagy öt órát, s ők még előttem szálltak fel. Aztán az egyik megállónál hirtelen felpattan a fiatalabbik, és kérdi, lennék-e szíves segíteni levinni az apját a vonatról? Kérdem, hát mi baja? Csak nem béna? Erre azt mondja, nem, csak meg van halva, s most viszi haza eltemetni.

A pásztorok felröhögtek, Mózsi is remegett a hangtalan nevetéstől. De Dénes arcáról a tréfa elsütésének utóvigyora egy szempillantás alatt lelohadt, amint észrevette, hogy Feri közömbösen maga elé mered.

– Mi van, te? – ordította. – Azt hiszed, nagy fasz vagy attól, hogy még csak nem is vigyorgsz, csak pöffeszkedsz itt?! Hogy az a kurva...

Feri nem szólt vissza. Továbbra is a földet bámulta, arca viszont idegesen rángatózott.

Dénes esetlenül feltápáskodott, ütni készült. Jóformán még fel sem emelte az öklét, az egyik pásztor már meg is ragadta a kezét csuklónál fogva. Jó erősen szoríthatta, mert Dénes felszisszent, támadókedve lelohadt, és nem hóbörgött tovább.

Kínos feszültség telepedett a férfiak közé. Kerülték egymás tekintetét, mintha óvakodnának, hogy két szem találkozása nehogyan ismét valami felforduláshoz vezessen. Dénes szinte az egész üveg pálinkát beszürcsölte, csak az aljában hagyott egy keveset.

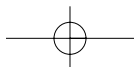
Aztán szedelőzködni kezdtek. Mielőtt elindultak volna, a pásztorok kiválasztották Dénes két juhát. Feri és Mózsi drótot tekertek a szájukra, összekötözték a lábukat. Dénes a karámnak támaszkodva irányította a műveleteket, de nyelve már annyira botlott, hogy egy szavát sem értették. Egyikük sem kérdezte meg, mi a szándéka az állatokkal, hisz úgymint tudták, nem telik bele pár óra, és itallá változva csordulnak alá gazdájuk gigájába.

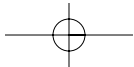
Dénes a hátára kapta az egyik gúzsba kötött juhot, és lődörögve elindult. A másikat Mózsi vitte, Feri a lovakat vezette. A dombról lefele Dénes többször is megcsúszott, szerencsétlen, vergődő terhét jó néhányszor elejtette.

Lent a szekér aljába fektették a juhokat. Gazdájuk is utánuk mászott, leheveredett, és menten elnyomta az álom. A kerekek dőcögésére sem ébredt fel, lábát lógatva a szekér végéről húzta a lóbórt. Mózsi előült Feri mellé a bakra, csendesen beszélgettek.

Csak a falu határában ébredt meg. A juhok kiguvadt szemekkel pihentek mellette, nem kapálóztak, mintha beletörődtek volna a haszonállatok sorsába.

- Hol az istenben van a bal gumicsizmám? – nyöszörögte Dénes.
- Biztosan elmaradt valahol, miközben aludtál – fordult hátra Mózsi.
- Nem tudatok egy cseppet odafigyelni? Most szökdöshetek fél lábon.

A mázsaház közelében jártak, amikor Dénes hirtelen megálljt parancsolt. Feltérdelt, és egyenként lefordította a juhokat a szekérről. Szerencsétlen állatok tompa tocsanással csapódtak a sárba. Feri és Mózsi elhűlve figyelték, aztán észrevették, az előtt a ház előtt állnak, ahol társuk lánya lakik az anyjával meg mostohaapjával.

A juhok után ő is leugrott a szekérről, és elvágódott egy pocsolyában. Meg sem próbált feltápáskodni, sárlétől csöpögő ruhával, négykézláb mászott el a szegényes kulipintyóig, és belefejt a kapudeszkába. Majd öklével is bedöngetett, miután a jobb félfába kapaszkodva végre talpra állt.

– Gyere ki, te! – acsarkodta, szájából az ingjére folyt a nyál. – Elhoztam a fizetséged a pesztrálásért, ha már bekötik a fejed! Nászajándék!

Feri a lovak közé csapott, a szekér gyorsan eltűnt egy mellékutcában. Nem kívántak a jelenet részeseivé válni.

Dénes addig verte a kaput, míg lépteket nem hallott az udvarról. Ez időre a szomszédok is feltűntek. Egyesek az út közepén rángatózó állatokon sajnálkoztak, mások derűs izgalommal készültek a kibontakozó botrányra.

Résnyire nyílt a kiskapu, sápadt lány dugta ki a fejét óvatosan.

– Mit akar itt, apám? – kérdezte remegő hangon.

– Nászajándék! – kurjantotta Dénes.

– De még nem esküdtünk meg! – esdekelt vékony hangján a lány. De hiába, süket fülekre talált.

Apja széles kilengéssel tántorgott el a juhokig, közben egyfolytában, egyre jobban berekedve azt kiáltozta, hogy nászajándék, nászajándék. Előkotorta nadrágzsebéből a bicskáját, és amennyire homályos látásától, bizonytalan kezétől telt, elvagdosta az állatok lábára tekert kötelet.

Foszló madzag ölelte vércseppek vegyültek a sárba.

A megkínzott juhok, mihelyt felálltak, sebesült lábbal, összedrótozott pofával szétszaladtak.

Dénes csak a másodiknak kapott utána, de az is elinalt. Meghökkenve nézett szét. Juhok sehol, csak emberek mindenfelől. De azoknak is pontosan olyan bárgyú a tekintetük, ostoba ívelésű a szájuk, csak szavakkal bégetnek, és fű helyett szóbeszédén, no meg rajta kérődznek.

A Hitel januári számának szerzői

<i>Ablonczy László</i> (1945) Budapest	<i>Kenéz Ferenc</i> (1944) Budapest	<i>Schubert Éva</i> (1931) Budapest
<i>Ágh István</i> (1938) Budapest	<i>Kerekgyártó György</i> (1970)	<i>Serfőző Simon</i> (1942) Miskolc
<i>Bardócz Lajos</i> (1936) Berkenye	Dunaharaszti	<i>Somos Béla</i> (1938) Budapest
<i>Bertba Zoltán</i> (1955) Debrecen	<i>Lackfi János</i> (1971) Zsámbék	<i>Székelyhídi Ágoston</i> (1933)
<i>Cseb Károly</i> (1952) Mezőkövesd	<i>Legutko, Ryszard</i> (1949) Varsó	Hajdúböszörmény
<i>Csoóri Sándor</i> (1930) Üröm	<i>Loránd Klára</i> Kecskemét	<i>Szőllőssy Balázs</i> (1981)
<i>Görömbei András</i> (1945) Debrecen	<i>Nagy Pál</i> (1924) Marosvásárhely	Budapest
<i>Gy. Szabó András</i> (1953) Budapest	<i>Papp Endre</i> (1967) Budapest	<i>Techet Péter</i> (1984) Budapest
<i>Jaboda Sándor</i> (1976) Budapest	<i>Potozky László</i> (1988) Csíkszereda	<i>Ugby Szabina</i> (1985) Budapest

